ДРОБЯЗКО
Світлана Ігорівна
drobyazko.s.i@gmail.com

д.е.н., доцент, Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"

УДК 368.212:629.33

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

CRYPT CURRENCY AS AN OBJECT OF ACCOUNTING

DROBYAZKO Svitlana Ihorivna *– Doctor of Economics, Associate Professor, Open International University of Human Development "Ukraine"*

Відсутність правового забезпечення спричиняє значні труднощі відображення операцій з криптовалютою у фінансовому обліку. Визначено, що криптовалюта не є видом електронних грошей, а виступає абсолютно новою економічною катюгорією, тому необхідно включити до Плану рахунків субрахунок 336 «Криптовалюта». Певні особливості обліку операцій з іноземною валютою є характерними і для обліку операцій з криптовалютою. У випадку використання цифрової валюти як засобу платежу криптовалюта входить до складу монетарних статей. Відповідно в обліку криптовалюти, за умови наявності контролю з боку НБУ, цілком можуть бути застосовані поняття «валютного курсу» та «курсових різниць».

* * *

Отсутствие правового обеспечения вызывает значительные трудности отражения операций по криптовалюта в финансовом учете. Установлено, что криптовалюта не является видом электронных денег, а выступает совершенно новой экономической категорией, поэтому необходимо включить в План счетов субсчет 336 «криптовалюта». Определены особенности учета операций с иностранной валютой характерны и для учета операций с криптовалютой. В случае использования цифровой валюты как средства платежа криптовалюта входит в состав монетарных статей. Соответственно в учете криптовалюта, при условии наличия контроля со стороны НБУ, вполне могут быть применены понятия «валютного курса» и «курсовых разниц».

* * *

One of the innovations of recent times has been the discovery of a special kind of currency, called "cryptocurrency". Today, this phenomenon has become a global phenomenon known to most people, including in Ukraine, as a result of the crisis in the domestic banking system, the volatility of the hryvnia, the volatile exchange rate and other difficulties faced by business. At the same time, most authors mainly consider the technical aspects of cryptocurrency mining. However, one-sided research from the point of view of describing the technical model of operation does not allow to reveal their essence as an economic category, and also hinders the rapid establishment of adequate institutional standards, regulatory procedures for emission and exchange. As a result, there was a certain imbalance - economic innovations outstripped the development of legislation that would regulate the relationship between entities in the field of payments and payments in cryptocurrency. Lack of legal support causes considerable difficulty to reflect cryptocurrency transactions in financial accounting. The purpose of the article is to determine the features of accounting cryptocurrency in enterprises. We have determined that cryptocurrency is not a type of electronic money, but is a completely new economic category, so it is necessary to include a sub-account 336 "Cryptocurrency" in the Accounts Plan. The attribution of cryptocurrency to the composition of electronic money is impractical because there are significant differences between these concepts: decentralized nature, mining method of mining, anonymity, etc. Cryptocurrency has its advantages and disadvantages compared to fiat and electronic money. All this makes it an entirely new asset, a new economic category. Certain features of accounting for foreign currency transactions are also characteristic of cryptocurrency transactions. When using digital currency as a payment method, cryptocurrency is included in monetary items. Accordingly, in accounting for cryptocurrency, subject to control by the NBU, the concepts of "exchange rate" and "exchange rate differences" may be fully applied. To calculate depreciation of fixed assets and software used for mining, we propose to use the cumulative method. This method is applied to objects that wear more in the first years of operation and those that are rapidly morally aging.

Ключові слова: *криптовалюта, майнінг, кріптобіржа, амортизація, курсова різниця*

Ключевые слова: *криптовалюта, майнинг, криптобиржа, амортизация, курсовая разница*

Keywords: *cryptocurrency, mining, crypto exchange, depreciation, exchange rate differences*

ВСТУП

Активне використання криптовалюти в Україні потребує виваженої правової регламентації, спрямованої, з одного боку, на підтримку її розвитку, а з іншого – на запобігання використанню віртуальної валюти з метою ухилення від оподаткування та контролю [1-2]. Ці проблеми мають бути вирішені, насамперед, на законодавчому рівні, що одночасно забезпечить уникнення зловживань та стимулюватиме розвиток відносин у цій сфері.

Чинними нормативними документами визначено статус віртуальної валюти як «грошового сурогату», відсутня регламентація її обігу, тому фізичні та юридичні особи, здійснюючи операції з криптовалютою, сильно ризикують [3].

Відсутність правового забезпечення спричиняє значні труднощі відображення операцій з криптовалютою у фінансовому обліку підприємств, які використовують її у своїй діяльності. Коли віртуальна валюта буде повністю легалізована, перед українськими підприємствами постане питання, яким же чином обліковувати операції з криптовалютою, як визначити її вартість, які рахунки застосовати тощо.

МЕТОЮ статті є визначення особливостей обліку

криптовалюти на підприємствах.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічна та інформаційна основа дослідження – це фахові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet.

РЕЗУЛЬТАТИ

Оскільки криптовалюта виконує функції грошей, а саме може виступати мірою вартості, засобом нагромадження, обміну, платежу та навіть світовими грошима, доцільним є її відображення на рахунках класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». Пропонуємо обліковувати криптовалюту та розрахунки нею в гривнях у сумі, що визначається шляхом перерахунку криптовалюти за курсом Національного банку України, як і в ситуації з іноземною валютою.

Нами було визначено, що криптовалюта не є видом електронних грошей, а виступає абсолютно новою економічною категорією, тому ведення обліку криптовалюти на субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті», на якому відображаються операції з електронними грошима, є недоцільним. Отже, необхідно включити до Плану рахунків та Інструкції до нього субрахунок 336 «Криптовалюта», на якому будуть відображатися операції з криптовалютою, які здійснюватимуться криптобіржами, та іншими суб'єктами підприємницької діяльності відповідно до нормативно-правових актів, що регламентуватимуть обіг криптовалют. За дебетом субрахунку 336 «Криптовалюта» відображатиметься надходження криптовалюти на криптовалютні рахунки підприємства, за кредитом – вибуття криптовалюти та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки. Аналітичний облік криптовалют варто здійснювати за їх видами.

До операцій з криптовалютою в Україні застосовуються загальні правила оподаткування. Так, дохід фізичної особи, отриманий у вигляді цифрової валюти, оподатковується за стандартною ставкою 18 %. Питання з оподаткуванням її податком на додану вартість є досить спірним, оскільки криптовалюта не визначена в якості товару на законодавчому рівні.

Якщо підприємство самостійно здійснюватиме видобування криптовалют, то для нього ця валюта виступатиме продукцією, відповідно у бухгалтерському обліку необхідно відобразити операції з табл. 1.

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку операцій повязаних з майнінгом криптовалюти

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Отримано ліцензію на майнінг криптовалюти	154	631
		127	154
2	Придбано обладнання для майнінгу (в т.ч. доставка і монтаж)	152	63
3	Відображено податковий кредит	641	63
4	Введено обладнання в експлуатацію	104	152
5	Придбано програмне забезпечення для майнінгу	154	631
6	Відображено податковий кредит	641	63
7	Введено обладнання в експлуатацію	127	154
8	Нараховано амортизацію обладнання та програмного забезпечення призначеного для майнінгу	91	131, 133
9	Витрачено електроенергію на майнінг	23	631, 685
10	Нарахована заробітна плата та ЄСВ виробничого персоналу	23	661, 651
11	Списано змінні розподілені загальновиробничі витрати	23	91
12	Списано постійні розподілені загальновиробничі витрати	23	91
13	Списано постійні нерозподілені загальновиробничі витрати	901	91
14	Видобуто криптовалюту	26	23
15	Реалізовано криптовалюту на криптовалютній біржі	63	701
16	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	701	641
17	Списано собівартість криптовалюти	901	26

Для нарахування амортизації основних засобів та програмного забезпечення використовуваного для майнингу пропонуємо застосовувати кумулятивний метод. Цей метод застосовують до об'єктів, які зношуються більше в перші роки експлуатації, та таких що швидко морально старіють.

Оскільки в даному випадку видобута криптовалюта є запасом, порядок її відображення в обліку регламентується ПСБО 9 «Запаси» [4].

Згідно з п. 10 даного ПСБО первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість, яка визначається за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [5].

Тобто до неї включаються: виробнича собівартості продукції, яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілені постійні загальновиробничі витрати та наднормативні виробничі витрати [5]. Фактично первісна вартість криптовалюти включатиме: амортизацію обладнання, вартість витраченої електроенергії, заробітну плату виробничого персоналу та відрахування на соціальні заходи. Що стосується оцінки вибуття запасів, то на нашу думку, для цього виду продукції варто застосувати метод ідентифікованої собівартості.

На дату балансу криптовалюта як вид готової продукції відповідно до ПСБО 9 «Запаси» відображатиметься за первісно вартістю, яка є значно меншою за чисту вартість реалізації.

Якщо підприємство придбало криптовалюту, і планує використати її як платіжний засіб, доцільно здійснити проведення, що відображено у табл. 2.

Таблиця 2

Кореспонденція рахунків з обліку операцій купівлі / продажу криптовалюти

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Перераховано криптобіржі для придбання криптовалюти	333	311
2	Придбано криптовалюту на міжнародному ринку криптовалют	334	333
3	Зарахована криптовалюта на криптовалютний рахунок	336	334
4	Сплачено комісійну винагороду криптовалютній біржі	92	333
5	Повернена невикористана сума на гривневий рахунок	311	333
6	Оплата сировини за допомогою криптовалюти	631	336
7	Розраховано курсові різниці на дату операції (дохід)	336	714
8	- у випадку втрат	945	336
9	Перераховано криптовалюту для продажу	334	336
10	Визнано дохід від продажу криптовалюти	311	711
11	Списана собівартість криптовалюти	942	334

Згідно із поданими на розгляд законопроектами остаточний контроль за діяльністю фінансових компаній, що надають фінансові послуги на ринку криптовалют, та інших учасників цього ринку здійснюватиме Регулятор, яким імовірно виступить Національний Банк України.

У даній роботі ми провели певну аналогію між криптовалютою та іноземною валютою. Беззаперечно, між цими категоріє існує велика різниця. Проте ми вважаємо, певні особливості обліку операцій з іноземною валютою є характерними і для обліку операцій з криптовалютою. У даному випадку (використання криптовалюти як засобу платежу) криптовалюта входить до складу монетарних статей. Тому в обліку криптовалюти, за умови наявності контролю з боку НБУ, цілком можуть бути застосовані поняття «валютного курсу» та «курсових різниць».

Згідно із п. 4 ПСБО 21 «Вплив зміни валютних курсів» валютний курс – встановлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни; курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти за різного валютного курсу [6]. Ми розглядатимемо ці поняття в такій інтерпретації: валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до одиниці криптовалюти; курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць криптовалюти за різного валютного курсу.

Операції у криптовалюті під час первісного визнання відображатимуться у валюті звітності, тобто у гривні, шляхом перерахунку суми в криптовалюті із застосуванням валютного курсу на початок дня, дати здійснення операції.

Сума попередньої оплати у криптовалюті, надана іншим особам у рахунок платежів для придбання активів, отримання робіт і послуг, при включенні до вартості цих активів (робіт, послуг) перераховуватиметься у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня дати сплати авансу [7]. У разі здійснення авансових платежів у криптовалюті постачальнику частинами та одержання частинами від постачальника немонетарних активів, робіт, послуг вартість одержаних активів (робіт, послуг) визначатиметься за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності здійснення авансових платежів.

Сума авансу у криптовалюті, одержана в рахунок платежів для поставлення продукції, інших активів, виконання робіт і послуг, у разі включенні до складу доходу звітного періоду перераховуватиметься у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня дати одержання авансу. У разі одержання від покупця авансових платежів у криптовалюті частинами та відвантаження частинами покупцеві активів (робіт, послуг) дохід визнаватиметься за сумою авансових платежів із застосуванням валютних курсів, виходячи з послідовності одержання авансових платежів [8].

ВИСНОВКИ

Визначення курсових різниць за монетарними статтями у криптовалюті здійснюватиметься на дату балансу, а також на дату здійснення господарської операції. Для визначення різниць на дату балансу застосовуватиметься валютний курс на кінець дня дати балансу. У визначенні різниць на дату здійснення операції застосовуватиметься курс на початок дня дати здійснення операції. Підприємство може здійснювати перерахунок залишків на кінець дня за монетарними статтями у криптовалюті, за якими протягом дня здійснювались операції із застосуванням валютного курсу, встановленого на кінець цього дня. Курсові різниці від перерахунку монетарних статтей про операційну, інвестиційну, фінансову діяльність відображатимуться у складі інших операційних доходів (витрат).

Список використаних джерел

1. *Drobyazko S. Accounting management of enterprises' own of in the conditions of legislative changes. Economics and Finance. 2018. № 10. pp. 4-11.*

2. *Drobyazko S. Features of tourism services accounting structuring in the information-oriented society. Economics and Finance. 2018. Volume, 6. pp. 4-49.*

3. *Drobyazko S., Makedon V., Zhuravlov D., Buglak Y., Stetsenko V. Ethical, Technological and Patent Aspects of Technology Blockchain Distribution. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2019. Vol. 22. Issue. 2S. URL: https://www.abacademies.org/articles/ethical-technological-and-patent-aspects-of-technology-blockchain-distribution-8434.html*

4. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20.10.1999 р. № 246. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99.*

5. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16*

«Витрати»: Наказ Мінфіну України від 31.12.1999р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів»: Наказ Мінфіну України від 10.08.2000р. № 193. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00

7. Gainsbury S.M., Blaszczynski A. How blockchain and cryptocurrency technology could revolutionize online gambling. Gaming Law Review. 2017. № 21(7). pp. 482-492.

8. Hayes A.S. Cryptocurrency value formation: An empirical study leading to a cost of production model for valuing bitcoin. Telematics and Informatics. 2017.. № 34(7), pp. 1308-1321.

References

1. Drobyazko S. Accounting management of enterprises' own of in the conditions of legislative changes. Economics and Finance. 2018. № 10. pp. 4-11.

2. Drobyazko S. Features of tourism services accounting structuring in the information-oriented society. Economics and Finance. 2018. Volume, 6. pp. 4-49.

3. Drobyazko S., Makedon V., Zhuravlov D., Buglak Y., Stetsenko V. Ethical, Technological and Patent Aspects of Technology Blockchain Distribution. Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2019. Vol. 22. Issue. 2S. URL: https://www.abacademies.org/articles/ethical-technological-and-patent-aspects-of-technology-blockchain-distribution-8434.html

4. Regulation (standard) of accounting 9 "Inventories" of October 20, 1999 No. 246. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. (in Ukrainian).

5. Accounting Regulations (Standard) 16 "Expenses": Order of the Ministry of Financeв of Ukraine dated 31.12.1999. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00 (in Ukrainian).

6. Accounting Regulations (Standard) 21 "Impact of Changes in Foreign Exchange Rates": Order of the Ministry of Financeв of Ukraine dated 10.08.2000. No. 193. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00 (in Ukrainian).

7. Gainsbury S.M., Blaszczynski A. How blockchain and cryptocurrency technology could revolutionize online gambling. Gaming Law Review. 2017. № 21(7). pp. 482-492.

8. Hayes A.S. Cryptocurrency value formation: An empirical study leading to a cost of production model for valuing bitcoin. Telematics and Informatics. 2017.. № 34(7), pp. 1308-1321.